

MITÄ KOULUNKÄYNTIAVUSTAJA TEKEE?

Kysely Savon ammatti- ja aikuisopiston majoitus- ja
ravitsemisalan pienryhmän avustajakäytänteistä

Sirpa Savolainen
Kehittämishankeraportti
Maaliskuu 2008

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) SAVOLAINEN, Sirpa	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 16	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi MITÄ KOULUNKÄYNTIAVUSTAJA TEKEE? Kysely Savon ammatti- ja aikuisopiston majoitus- ja ravitsemisalan pienryhmän avustajakäytänteistä.		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu, erityisopettajakoulutus		
Työn ohjaaja(t) HEIMONEN, Leena		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Työn tavoitteena oli tarkastella Savon ammatti- ja aikuisopiston majoitus- ja ravitsemisalan koulunkäyntiavustajan roolia erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan ohjauksessa. Lisäksi pyrin työssäni selvittämään koulunkäyntiavustajan koulutusta, ammatillista taustaa ja hyviä työkäytänteitä. Työn tavoitteena oli myös informoida työyhteisöä koulunkäyntiavustajan työstä ja lisätä näin vuorovaikutusta ja keskustelua työyhteisön jäsenien ja koulunkäyntiavustajan välille.</p> <p>Kyselyssäni koulunkäyntiavustajan roolista, työnkuvista ja niiden kehittämistarpeesta pyysin majoitus- ja ravitsemisalan opettajia kertomaan omista kokemuksistaan yhteistyöstä koulunkäyntiavustajan kanssa: millaisissa tilanteissa sitä on ollut, kuinka se on toiminut ja kuinka sitä voisi kehittää.</p> <p>Työssäni ilmeni, että koulunkäyntiavustaja työskentelee pääsääntöisesti yksittäisten opiskelijoiden tai pienten ryhmien ohjaajana ja oppimistilanteiden tukijana. Esim. ammattikeittiössä, jossa on useita työskentelypisteitä, voidaan työtä jakaa niin, että opettaja ohjaa toisessa ja koulunkäyntiavustaja toisessa pisteessä. Tällöin varmistutaan siitä, että opiskelijat ja varsinkin erityistä tukea tarvitseva opiskelija pystyy suoriutumaan ohjeen mukaisesta työskentelystä. Lisäksi työturvallisuudesta voidaan varmistua. Opettajan äkillisessä sairastapauksessa ja lyhyissä muissa sijaisuuksissa voidaan koulunkäyntiavustajaa pyytää sijaiseksi, koska hänellä on talon tapojen, käytänteiden ja tilojen tuntemus. Lisäksi hän on opiskelijoille tuttu. Tällöin opettaja suunnittelee mahdollisuuksiensa mukaan opetuksen ko. ajaksi ja ohjeistaa koulunkäyntiavustajan.</p> <p>Kyselyllä ja siihen pohjautuvalla keskustelulla, jossa jaoimme kokemuksiamme yhteistyöstä koulunkäyntiavustajan kanssa oli informoiva vaikutus työyhteisössämme.</p>		
Avainsanat (asiasanat) koulunkäyntiavustaja, erityinen tuki		
Muut tiedot		

Author(s) SAVOLAINEN, Sirpa	Type of Publication Development project report	
	Pages 16	Language finish
	Confidential ☐ Until _____	
Title WHAT DOES THE LEARNING ASSISTANT DO? An inquiry on the advisory practices of a small study group in hotel and catering linen at Savo vocational college.		
Degree Programme Jyväskylä University of Applied Sciences. Teacher Education College. Special Needs Teachers Educations.		
Tutor(s) HEIMONEN, Leena		
Assigned by		
Abstract <p>The aim of this theses was to study the learning assistant's role in special need student's instruction. Further more in my study I aim finding out facts about the education, vocational background and good practise of the learning assistant. The aim of the study was also to inform the working community about the learning assistant's work and in this way add interaction and communication between the members of the working community and the learning assistant.</p> <p>In my inquiry about the learning assistant's role, best practices and needs for developing them I asked the teachers of the hotel and catering line tell me about their experiences of cooperating with the learning assistant. In which kinds of situations cooperation had exited, how it had succeeded and how interaction could be developed.</p> <p>In my study I found out that the learning assistant works mainly as the instructor of individual students or small study groups and as the supporter f learning situations. For example in the vocational kitchen, where there are many points, the work can be shared so that the teacher teaches in one point and learning assistant other point. This way we can make sure that students and especially those who need special support can manage the work according to instructions. Further more the safety at work is ensured. In acute illness of a teacher or in some other short substitutes the learning assistant may be asked to reblase because the assistant knows the ways, practises and premises. The students already know the advisor, too. In these kinds of situations in possible the teaching for the time of absence and gives instructions to the learning assistant.</p> <p>The inquiry and the discussions based on it, in which we shared our experiences of cooperation, interaction whit the learning assistant, had an informative impact on our working community.</p>		
Keywords Learning assistant, special need support		
Miscellaneous		

Sisältö

1 JOHDANTO	2
2 KOULUNKÄYNTIAVUSTAJAN TOIMENKUVAT.....	2
2.1 Koulunkäyntiavustaja osana SAKKY:n ohjaushenkilöstöä	4
2.2 Koulunkäyntiavustajan osaamisen vaatimukset.....	6
3 KOULUNKÄYNTIAVUSTAJAN ROOLI SAKKYN MARATA-ALALLA	6
3.1 Opettajan avustaja:	7
3.2 Opiskelijan avustaja:.....	8
3.3 Oppimistilanteen ohjaaja:	8
3.4 Kasvun tukija:.....	9
3.5 Erityisopetuksen tiimin jäsen:	10
3.6 ”Joka paikan höylä”	10
3.7 Muuta esim. sijaisopettaja:.....	11
4 KOULUNKÄYNTIAVUSTAJAN TYÖNKUVAN KEHITTÄMINEN SAKKYN MARATA-ALALLA	12
5 YHTEENVETO.....	13
6 POHDINTA.....	14
LÄHTEET	15
LIITTEET	16

1 JOHDANTO

Kehittämishanketyössäni selvitin koulunkäyntiavustajan roolia erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan ohjauksessa. Selityksen tarkoituksena oli kartoittaa koulunkäyntiavustajien koulutusta, ammatillista taustaa ja hyviä työkäytänteitä. Hankkeen yhtenä tavoitteena on myös informoida työyhteisöä koulunkäyntiavustajan työstä ja lisätä näin vuorovaikutusta ja keskustelua työyhteisön jäsenien ja koulunkäyntiavustajien välille. Suoritin työyhteisöni opettajien parissa pienen kyselyn, jossa kartoitin opettajien kokemuksia ja mielipiteitä koulunkäyntiavustajan roolin merkityksestä oman työskentelyn tukijana opiskelijan ohjaamistilanteessa. Keskustelimme erilaisista hyvistä työkäytännöistä osastopalaverissa .

Työssä tarkastelen koulunkäyntiavustajan koulutuksellista ja ammatillista taustaa, sekä koulunkäyntiavustajan työnkuvaa, että kuinka sitä voidaan kehittää. Opettajan ja koulunkäyntiavustajan saumaton yhteistyö on opiskelijoiden kannalta ensiarvoisen tärkeää.

Kehittämishanketyössä käytän koulunkäyntiavustajasta lyhennettä kka.

2 KOULUNKÄYNTIAVUSTAJAN TOIMENKUVAT

Perusopetuslain (628/1998) 31 §:n ja laki ammatillisesta koulutuksesta (479/2003) 38 § mukaan erityisopetusta saavalla opiskelijalla ja muulla erityistä tukea tarvitsevalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin tulkitsemis- ja avustajapalveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin. (Leikas. & Rantio. 2003.; Savon ammatti- ja aikuisopiston erityisopetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma 2007).

Kka:n toimenkuva vaihtelee sen mukaan, onko oppija integroituna normaali- luokkaan vai opiskeleeko hän erityisluokassa. Oppijan avustamisen tarve voi olla niin suuri, että on syytä palkata hänelle henkilökohtainen avustaja. Saa-

dakseen henkilökohtaisen avustajan oppija tarvitsee asiantuntijan, yleensä lääkärin tai kuntouttavan tahon lausunnon. Puoltava lausunto ei vielä takaa henkilökohtaisen avustajan saamista, koska päätöksenteossa painaa kuntien talous. Avustajien saaminen ei ole subjektiivinen oikeus oppijalle.

Peruskoulussa kka voi olla luokka-, koulu- tai kuntakohtainen. Luokkakohtaisia avustajia toimii lähinnä erityiskouluissa, joissa avustettavien määrä vaihtelee. Luokkakohtainen koulunkäyntiavustaja voi olla myös usean luokan yhteinen. Kka voidaan myös palkata koko koulua varten. Tällöin avustajan työ priorisoi- tuu kulloisenkin tarpeen mukaan. (Huhtanen 2007, 220 - 221.)

Ammatillisissa oppilaitoksissa koulunkäyntiavustajan nimike voi vaihdella; oh- jaaja, ammattiohjaaja, ammattihenkilö, työvalmentaja tai koulunkäyntiavustaja. He toimivat opiskelijan tukena ja apuna ja ohjaavat opiskelijoita työtilanteissa opettajan kanssa. Erityisammattioppilaitoksissa esim. pyörätuolissa opiskele- van tukena tai muutoin laajamittaista erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan kanssa voi olla henkilökohtainen avustaja. Muutoin avustajat ovat alojen yh- teisessä käytössä. Koulunkäyntiavustajan työn luonne, tehtävät ja toiminnan painopisteet vaihtelevat tehtäväalueesta riippuen. Opiskelijoiden vamman laa- tu vaikuttaa siihen, minkälaista apua he koulupäivän aikana tarvitsevat. Näkö- vammaisen tarvitsee oppimateriaalin valmistusta ja teknistä avustamista op- pimistilanteissa. Liikuntavammaisen ja kehitysvammaisen tarvitsevat apua päivittäisistä tilanteista selviytymisessä.

Koulukäyntiavustajan ja opettajan välinen suhde on työn toimivuuden kannalta ratkaiseva. Toimivan yhteistyön kannalta opettajan ja kka:n roolien ja tehtävä- jaon on oltava selkeä. Opettajan tulee tiedostaa oma pedagoginen vastuunsa opetustyöstä ja harkita tarkoin, mitä tehtäviä hän antaa kka:lle. Koulun arjessa on paljon tehtäviä, joita voi jakaa opettajan ja kka:n kesken.

Kka ja opettaja voivat työskennellä kahdella eri tavalla. He voivat näennäisesti työskennellä ryhmässä siten, että vuorovaikutus on satunnaista ja opettaja ja kka ovat toisistaan riippumattomia. Heillä ei tarvitse olla yhteisiä toimintaperi- aatteita eikä tavoitteita. He voivat myös toimia yhdessä ryhmänä, jolloin nor- mit, suunnittelu ja työskentely tapahtuvat yhdessä. Tällöin heidän on noudatet-

tava tiettyjä normeja ja he määräävät myös ne roolit, joissa työskentelevät. Lisäksi säännönmukaisella vuorovaikutuksella pyritään edistämään yhteistä työskentelyä.

Päivittäisten työtehtävien valmistautumisen kannalta opettajien tulisi antaa kka:lle vähintään suulliset ohjeet. Kka:n täytyy saada sellaiset ohjeet työhönsä, että hän tietää, mitkä ovat hänen työvelvollisuuksiensa rajat (Leikas & Rantio 2003.)

Yhteisen työn suunnitteleminen, toteuttaminen ja arvioiminen opettajan kanssa antavat kummallekin osapuolelle paljon ja koituvat aina opiskelijan hyväksi. Vastuu opettamisesta kuuluu kuitenkin opettajalle ja hänen toimenkuvaansa kuuluu suunnitella opetus (myös eriyttävät tehtävät) ja arvioida opiskelijan edistymistä. Vastuuta voi jakaa koulunkäyntiavustajalle, mutta kka ei voi ottaa koko vastuuta itselleen. (Jokinen & Ahtikari 2004.)

2.1 Koulunkäyntiavustaja osana SAKKY:n ohjaushenkilöstöä

Savon ammatti- ja aikuisopisto (Sakky) on monialainen ammatillista koulutusta järjestävä koulutuskuntayhtymä, joka toimii 11 paikkakunnalla Savon alueella.

Sakky:ssa on tehty erityisopetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, jonka tarkoituksena on ohjata ja tukea erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan opiskelua. Opiskelun runkona on oppilaitoskohtainen opetussuunnitelma. Erityistä tukea tarvitseva opiskelija tarvitsee taustatuekseen aikuisia, joiden välillä yhteistyö toimii. Yhteiset kasvatustavoitteet ovat avain siihen, että edistymistä tapahtuu. Koulunkäyntiavustajan rooli yhteistyökuviossa on tärkeä.

Suurin osa Sakky:n erityistä tukea tarvitsevista opiskelijoista opiskelee pääosin tutkintotavoitteisesti erityisopetuksen yleisen tuen (laaja-alaisten erityisopettajien-, yleiset opiskelijahuollon- ja opinto-ohjaajienpalvelut sekä oppimis- ja työpajatoiminnot) ja opetusjärjestelyjen avulla integroiduissa opiskelijaryhmissä tai erillisissä pienryhmissä.

Vakinaisesti pienryhmät ovat mukana yhteishaun tarjonnassa ja niihin haetaan joustavan haun tai erillishaun kautta. Pienryhmiä voidaan muodostaa myös opetuksessa ilmenevien tarpeiden mukaan; opiskelija voidaan ohjata pienryhmään myös lukuvuoden kuluessa, mikäli pienryhmä todetaan opiskelijalle sopivammaksi opiskeluympäristöksi, samoin opiskelija voi palata perusopetukseen, kun hänellä on valmiudet opiskella tavallisessa ryhmässä. Pienryhmäopetuksen tarve määritellään opiskelijan HOJKSissa.

Erityisopettaja opettaa suurimman osan ammatillisista aineista ja hänen apunaan on tarvittaessa ohjaajia, koulunkäyntiavustaja, työvalmentaja, tulkki tai muu henkilökohtainen avustaja, jonka palkkaaminen tapahtuu opiskelijan kotikunnan kanssa yhteistyössä. Opettaja ja ohjaaja antavat yksilöllistä ohjausta opiskelijalle työtaitojen oppimisessa

Sakkyn Kuopion yksikön majoitus- ravitsemis- ja talousalalla (marata) – ja elintarvike- alalla toimii yksi koulunkäyntiavustaja. Hänellä on pohjakoulutuksena kokon koulutus ja lisäksi hän on suorittanut lastenohjaajatutkinnon (100 ov), lisäksi hän suorittaa työn ohella lasten- ja nuorten erityisohjaajanammattitutkintoa (sis. 5 näyttöä). Muilla aloilla esim. metalli- ja puuosastoilla on ammattityönohjaajia. Valmentavassa ja kuntouttavassa koulutuksessa on yleensä ohjaaja-avustaja ryhmää tai kahta ryhmää kohden.

Opiskelijalle annetaan hänen tilanteensa vaatimaa yksilöllistä tukea niin ammattiin oppimiseen kuin hänen elämäntilanteensa hallintaan. Perustaitojen oppiminen voidaan jakaa pidemmälle aikavälille kuin normaalissa opetuksessa. Ammatillisten aineiden opetuksessa painottuvat käytännön työt, joten opetus voidaan järjestää myös työvaltaisena, jolloin huomattava osa opiskelusta tapahtuu työpaikalla. Työssäoppimista on kuitenkin vähintään 20 opintoviikkoa ja työssäoppimispaikka etsitään opiskelijan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

Samanaikaisopetusta toteutetaan siten, että ammatillinen erityisopettaja työskentelee samanaikaisesti tuntia ohjaavan ammatinopettajan kanssa. Samanaikaisopetuksella mahdollistetaan opiskelijan opinnoissa eteneminen tutkintotavoitteisesti sekä hyvän ja oppimista edistävän työilmapiirin säilyminen. Samanaikaisopetusta toteutetaan myös tiimiopetuksena, jolloin erityisopettajan ja

ammatinopettajan lisäksi yhteistyöhön osallistuu oppilaitoksen muutakin henkilökuntaa.

2.2 Koulunkäyntiavustajan osaamisen vaatimukset

Koulunkäyntiavustajan työn ydintoimintoja ovat kasvun tukeminen, avustaminen ja oppimistilanteissa ohjaaminen. Koulunkäyntiavustajalta edellytetään riittävästi tietoa vammaisuudesta ja kehityksen häiriöistä ja hoitotoimenpiteistä, vuorovaikutustaitoja, vastuullisuutta ja pedagogisia valmiuksia (Leikas & Rantio 2003.)

Koulunkäyntiavustaja sekoitetaan puhekielessä usein kouluavustajaan. Koulunkäyntiavustajilla on yleensä tehtäväänsä soveltuva tutkinto tai kokemusta vastaavista tehtävistä. Tutkintona voi olla koulunkäyntiavustajan tutkinto, lähihoitajan tutkinto tai muu soveltuva sosiaali- tai terveysalan tutkinto. Kouluavustajat ovat useimmiten työmarkkinatuella harjoittelevia nuoria, joilla ei ole vielä varsinaista ammattia eikä juuri työkokemusta. Kouluavustajan tehtäviä voivat olla mm. erilaiset toimistotehtävät, opettajan avustaminen luokassa ja valvonta välitunnilla eikä varsinaisesti vammaisten oppilaiden auttaminen. (www.autismiliitto.fi)

Koulunkäyntiavustajan ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto ovat sosiaali- ja terveysalan tutkintoja, jotka antavat kelpoisuuden toimia koulunkäyntiavustajan erilaisissa opetuksen toimintaympäristöissä.

3 KOULUNKÄYNTIAVUSTAJAN ROOLI SAKKYN MARATA-ALALLA

Savon ammatti- ja aikuisopiston majoitus- ravitsemis- ja talousalalla (marata) on koulunkäyntiavustaja ollut muutaman vuoden. Marata-alalla on joka luokka-asteella pienryhmä ja lisäksi erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita on integroitu normaaliiryhmiin, jolloin tarvetta lisäohjaukseen on ollut runsaasti.

Suoritin pienimuotoisen kyselyn (liite 1) koulunkäyntiavustajan roolista, työnkuvista ja niiden kehittämistarpeesta Sakkyn marata-alalla työskentelevien opettajien parissa. Pyysin heitä kertomaan omista kokemuksistaan yhteistyötä koulunkäyntiavustajan kanssa: millaisissa tilanteissa sitä on ollut, kuinka se on toiminut ja kuinka sitä voisi kehittää. Keskustelimme eräässä alan palaverissa kyselyni pohjalta ja pohdimme hyvien käytänteiden kehittämistä.

Marata-osastollamme työskentelee 13 ammatinopettajaa ja kyselyyni vastasi 11 opettajaa, joista 2 ilmoitti ettei ollut tarvinnut tai käyttänyt koulunkäyntiavustajan apua. Koulunkäyntiavustaja itse vastasi samaiseen kyselyyn kertoen omia kokemuksiaan ja näkemyksiään ja ne olen hänen luvallaan kirjannut kursivoidulla tekstillä.

Olen käyttänyt kyselyssäni koulunkäyntiavustajasta lyhennettä kka.

3.1 Opettajan avustaja:

Opettajan avustajana toimiessaan kka tekee opettajan hänelle antamia erilaisia valmistelu- ja tarkistamistehtäviä.

- Erittäin tarpeellinen, toimiva yhteistyökuvio. Esim. opetuskeittiössä, jos on suuri ryhmä (n. 20 h) opettaja ei ehdi ohjaamaan opetuskeittiössä ja ruokasalissa yhtä aikaa.
- On ollut hyvä esim. matematiikassa antaa opiskelijalle lisäharjoitustehtäviä.
- En laittaisi tekemään tarkistustehtäviä. Voi ehkä soittaa aamulla opiskelijalle.
- Onko koulunkäyntiavustaja vai kouluavustaja? Nämä tehtävät eivät kuulu kka:lle.
- Opetuskeittiöiden tai varastojen tarkistus ja valmistelutehtäviä.
- Olen itse valmistellut tunnit ja keittiöpäivät; kka tukee mukaan työhön ohjeiden ja sovittujen tapojen mukaan.
- Voisin antaa valtaa päättää kka:lle lisää.
- Yllätyssijaisuuksien (sairasloma) aikana myös saanut päättää päivän kulusta.

- *Avustaja on koulussa opiskelijoita varten ja tekee hänelle annetut tehtävät.*
- *Toimin opiskelijan parhaaksi ja kannustan häntä omatoimisuuteen ja motivoin häntä opiskelemaan.*

3.2 Opiskelijan avustaja:

Opiskelijan avustajana kka tukee oppilaan itsenäisyyttä ja omatoimisuutta koulutyössä.

- Esim. 1- vuoden opiskelijalla ei ole valmiuksia toimia itsenäisesti, tai hän ei osaa siirtää teoriaa käytäntöön.
- Nimenomaan tukee, ei tee puolesta -> ohjaa.
- Sopii hyvin kka:n työnkuvaan. Kka:n oma persoonallisuus vaikuttaa siihen miten tukeminen onnistuu.
- Ohjaa, avustaa opiskelijalle annettujen oppimistehtävien (korvaustehtävien) teossa esim. ohjeen suurennus, Aromi...
- Moni opiskelija tarvitsee tukea enemmän; kka hyvänä apuna, jolloin voin itse keskittyä auttamaan omalla esimerkillä työskentelyhalutonta opiskelijaa esim. saan tekemään töitä keittiössä.
- *En toimi hänen puolestaan.*

3.3 Oppimistilanteen ohjaaja:

Kka toimii erilaisten oppimistilanteiden ohjaajana ohjaten opettajan ohjeiden mukaan samassa luokassa tai pienemmissä ryhmissä toisessa tilassa.

- Yhtä aikaa käydään läpi tai valmistetaan esim. kokonaisen linnun keittäminen. Kka ottaa aina toisen ryhmän ja työn tekeminen edistyy ja pysytään aikataulussa.
- Ryhmäohjaustilanteissa on hyvä, kun o monta ohjauksen tarvitsijaa. Hyötyä ja apua.
- Ok.
- Kka on toiminut sijaisena ohjaten ja valvoen opiskelijoita opettajan ohjeiden mukaisesti.
- Näin sen mennä pitää.

- Näistä tilanteista hyviä kokemuksia; open hyväksyttävä toisen ”ammattilaisen” kenties vähän erilainen ohjaus tai työtapo.
- Iso apu opiskelijalle.
- Esim. opettaja keittiön puolella ja kka mukana ruokasalin puolella.
  - ”Villin luokan” kanssa hyvä apu. Rauhoittaa työskentelyä ja on auttamassa.
- Korostuu varsinkin aloittavan ryhmän kanssa. Lisäksi jos ryhmässä on ”ei motivoituneita” opiskelijoita.
- *Opettajan kanssa käydään läpi yhdessä päivän ohjelma; miten toimitaan ja tehdään käytännössä ja teoriassa.*

3.4 Kasvun tukija:

Oppilaitoksilla on myös kasvatustehtävä, joka on koulun kaikkien aikuisten velvollisuus. Kka:n tehtävänä on osallistua opiskelijoiden kasvun tukemiseen ja kasvattajana toimimiseen.

- Kka on paikalla ja vastuussa esim. jos opetusta on kahdessa eri tilassa.
- Ok. Ei opiskelijan kaveri vaan aikuinen.
- Totta.
- Työaikojen, hyvien toimintatapojen ym. ohjaus opettajan apuna.
- Kyllä. Aikuisen mallia ja neuvoja tarvitaan; osalla perusasiat hukassa esim. siivoustyöt.
- Kahden aikuisen läsnäolo rauhoittaa ryhmää. ”Ylimääräinen” tuihuaminen jää vähemmälle.
- *Opiskelija näkee monia toimintamalleja jolla saa hyvän lopputuloksen.*
- *Nuoren kasvun tukeminen on suuressa roolissa tänä päivänä. Nuorilla on vaikeuksia, koska monelta puuttuu rajat missä mennään, aikuisen läsnäolon puute kotona. Välittämistä ja rakkautta ei anneta nuorille koskaan liikaa.*
- *Nivelvaiheessa eli peruskoulusta toiseen oppilaitokseen siirtyminen on nuorelle kasvun paikka. Silloin nuori tarvitse tukea, tietoa, rohkeisuutta ja kannustusta ammatinvalintoihinsa. Oppivelvollisuus (pa-*

kollinen) on silloin suoritettu ja edessä on ns. vapaaehtoisuuteen perustuva ammatinvalinta.

3.5 Erityisopetuksen tiimin jäsen:

Kka:t voivat toimia yhdessä opettajien ja muiden oppilashuollon henkilöstön kanssa.

- Kka antaa esim. opettajalle palautetta, mitä on tapahtunut, miten on toimittu; puututaan välittömästi korjattaviin asioihin (käyttäytymisen/työskenteleminen eri oppimistilanteissa).
- Kka toimii usein erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden kanssa.
- Ehdottomasti. Opettaja ei aina huomaa kaikkea.
- Kka myös mukaan vanhempien tapaamisiin.
- Kka:lla saattaa olla tuntemusta opiskelijoista pitemmältä ajalta (mukana monen ryhmän kanssa -> apua esim. uudelle opettajalle jos tulee opettamaan yllättäen)
- Hänellä tietämystä myös avuksi opetukseen ja erilaisia näkökulmia
- Päästään puuttumaan nopeasti, jos ongelmia ilmenee. Opiskelijalle nopeasti tukitoimia kun tiedetään useampia näkökulmia.
- *Tiiminjäsenenä pystyn tuomaan omat näkemykseni nuoresta muiden tietoon ja samalla kuulen muiden ammattilaisten mielipiteet.*
- *On tärkeää yhdessä pohtia (moniammatillisessa ryhmässä) nuorten asioista heidän hyväksi*

3.6 ”Joka paikan höylä”

Joka paikan höylä kuvaa kka:lle kuuluvia arkisia tehtäviä. Näin hänelle voi kuulua kaikkea mahdollista.

- Esim. avustaa opiskelijan työasun hakemisessa, työvälineiden hakemisen avustamisessa, kokeiden valvonta, tukiopetusta eli keräämistä.
- Ei mielestäni. Kka voi tehdä kaikkea maan ja taivaan välitä.
- Kka on mm. omavalvontakansiot ajan tasalle koulutuspäällikön ohjeiden mukaisesti.

- Virheellinen asenne. Sihteerit on erikseen. Monissa paikoissa väärinkäytetään kka:ta.
- Hyvää; ollut esim. opettajan työpäivinä esim. puhtaaksikirjoitus (paistoaikataulut yms.) tai vaikka laitekuormituspohjan tekeminen
- Oltava monitaitoinen, sopeutuva.
- Jokaisen opettajan kanssa omat toimintatavat -> vaatii taitoa tietää rajat ja miten toimitaan
- Stressinsietokykyä vaaditaan.
- Osalla opiskelijoista isoja ongelmia opiskelussa.
- *Kka:n tehtävät on yleensä kirjattu paperille; mikä hänen tehtävänkuvansa on koulussa, missä hän työskentelee.*
- *Kouluavustaja- nimikkeellä työskentelevä tekee kaikenlaisia töitä.*

3.7 Muuta esim. sijaisopettaja:

Oppilaitokselle ja opiskelijoille tuttuja kka:ia käytetään toisinaan opettajan sijaisina, joka on ymmärrettävää, sillä pätevistä opettajista on pulaa. Tällöin sijaisratkaisu on myös tarkoituksenmukainen, sillä tutun henkilön toimiminen sijaisena on usein opiskelijan edun mukaista.

- Tapaturman sattuessa opetuskeittiössä kka saattaa opiskelijan terveydenhoitajalle; näin opettaja jää ryhmän kanssa.
- Lähinnä kka. on ollut tunneillani apuohjaajana tukemassa erilaisia opiskelijoita.
- Kulkea tarvittaessa opiskelijan kanssa koulumatkat, terveyskeskukseen ym. On aikuisena tukena, jos opiskelija ei yksin selviäisi.
- Kka:n apua olisi varmaan voinut käyttää ison ryhmän opetuksessa opetuskeittiössä.
- Opiskelijoiden kanssa uusia tilanteita/haasteita: päihteet, ongelmat sosiaalielämässä, työaikojen noudattamisessa jne. ongelmia. Opettajalla iso vastuu saada työrauha luokkaan/keittiöön -> kka hyvä apu. Voidaan kohdentaa huomio ”ns. hankaliin” tapauksiin
- olen saanut tulosta aikaan ja ryhmän luottamuksen ja työt sujuvat.
- Sijaistarpeessa olen valmistellut tunnit etukäteen ja antanut ohjeistuksen tuntien pitämiseen.
- *Tässä koulussa opet ja kka toimii hyvin.*

- *Työni on paljon nuoren peruskasvatusta, työhön ohjaamista, kannustamista, sekä osata ohjata heitä ongelmissaan eteenpäin.*
- *Olen ennen työskennellyt luokka-avustajana. Täällä työskentelen useassa luokassa, joten menee kauemmin ennekuin oppii tuntemaan nuoren ja hänen käytöstavat ja missä hän mahdollisesti tarvitsee tukea.*
- *Täällä pystyn tekemään arvokasta työtä nuorten hyväksi ja siitä on varmasti apua kaikille.*
- *Yhteistyö toimii ja toivon että ”hihasta vedetään” jos on jotain asiaa.*

4 KOULUNKÄYNTIAVUSTAJAN TYÖNKUVAN KEHITTÄMINEN SAKKYN MARATA-ALALLA

Keskustelimme marata-alan osastopalaverissa kyselyni pohjalta kka:n nykyisistä työkuvista ja niiden mahdollisista kehittämistarpeista.

Kka työskentelee pääsääntöisesti yksittäisten opiskelijoiden tai pienten ryhmien ohjaajana ja oppimistilanteiden tukijana. Esim. ammattikeittiössä, jossa on useita työskentelypisteitä, voidaan työtä jakaa niin, että opettaja ohjaa toisessa ja kka toisessa pisteessä. Tällöin varmistutaan siitä, että opiskelijat ja varsinkin erityistä tukea tarvitseva opiskelija pystyy suoriutumaan ohjeen mukaisesta työskentelystä. Lisäksi työturvallisuudesta voidaan varmistua. Varsinkin uusien aloittavien ryhmien kyseessä ollessa tätä suositeltiin.

Opettajan äkillisessä sairastapauksessa ja lyhyissä muissa sijaisuuksissa voidaan koulunkäyntiavustajaa pyytää sijaiseksi, koska hänellä on talon tapojen, käytänteiden ja tilojen tuntemus. Lisäksi hän on opiskelijoille tuttu. Tällöin opettaja suunnittelee mahdollisuuksiensa mukaan opetuksen ko. ajaksi ja ohjeistaa kka:n.

Keskusteluissa tuli esille, että kka voisi valmistaa opetuksessa käytettävää lisämateriaalia esim. selkokieliisiä leipomisohejeita keittiötyöskentelyyn. Lisäksi kka voi ohjata opiskelijaa käymään tai olla hänen tukenaan esim. hammaslääkärissä, koulumatkalla tai oppilaitoksemme ruokasalissa ruokailutilanteessa.

Totesimme, että erityistä huomiota tulee kiinnittää koulunkäyntiavustajan perehdyttämiseen. Jokaisessa oppilaitoksessa on viralliset säännöt sekä kirjoittamattomat ”talon omat tavat”. Näiden talon tapojen selvittäminen uudelle koulunkäyntiavustajalle on tärkeää.

5 YHTEENVETO

Kehityshanketyöni tarkoituksena oli tarkastella koulunkäyntiavustajan roolia erityistä tukea tarvitsevan oppijan ohjauksessa. Tarkoitukseni oli kartoittaa koulunkäyntiavustajan ammatillista taustaa ja hyviä käytänteitä marata-alalla, jotta voin hyödyntää hänen ammattitaitoaan enemmän omassa työssäni opiskelijoiden monipuolisessa ohjauksessa. Lisäksi tavoitteeni kehitystyöni kautta oli informoida ja lisätä vuorovaikutusta ja keskustelua työyhteisöni jäsenien ja koulunkäyntiavustajan välille, niin että se hyödyttää koko työyhteisöä ja erityistä tukea tarvitsevaa opiskelijaa.

Työn suunnitteleminen, toteuttaminen ja arvioiminen yhteistyössä opettajan ja koulunkäyntiavustajan kanssa antavat kummallekin osapuolelle paljon ja koituvat aina oppijan hyväksi. Vastuu opettamisesta kuuluu kuitenkin opettajalle ja hänen toimenkuvaansa kuuluu suunnitella opetus ja arvioida oppilaan edistymistä.

Kka:n tehtävärooli on muuttunut teknisestä avustajasta yhä monimuotoisemmaksi ja vaativammaksi. Työnkuvat ovat jatkuvasti muuttuvia; opetuksen ja oppijan ohjaajana ja avustajana, kasvun ja oppimisen tukijana, opettajan työparina, tiimin jäsenenä, sijaisopettajana ja ns. joka paikan höylänä. Muutosta on myös siinä, että kka:n työhön on tullut enemmän opetuksellisia tehtäviä. Tämä edellyttää koulunkäyntiavustajilta jatkuvaa tiedon päivittämistä ja työosaoppimista.

Tärkeää opettajan ja koulunkäyntiavustajan välisessä työskentelyssä on molempien kyky ennakoida toisen käyttäytymistä, mikä edellyttää yhteistä suunnittelua ja asioista sopimista. Tasa-arvoisuus ja mahdollisuus käyttää omia

tietoja, taitoja ja ideoita on erittäin tärkeää. Opetustyön arjen normien ja sääntöjen on oltava ymmärrettäviä ja hyväksytyjä ja niitä voidaan myös muuttaa keskustelun ja arvioinnin tuloksena.

6 POHDINTA

Koulunkäyntiavustajalla on oikeus omaan arvomaailmaansa. Työssä koulunkäyntiavustajan vapaus on kuitenkin sidoksissa perustehtävään ja sitä määrittelevään normistoon, esim. lainsäädäntöön ja opetussuunnitelmiin. Tehtäväsään koulunkäyntiavustaja joutuu asettamaan rajoja.

Kyselyssäni koulunkäyntiavustajan roolista, työnkuvista ja niiden kehittämistarpeesta Sakkyn marata-alalla ilmeni, että osa opettajista hyödynsi kka:n ammattitaitoa melko yksipuolisesti. Keskustelussa, joka pidettiin kyselyn pohjalta tuli hyvin ilmi kuinka erilaisia tapoja ja uusia käytänteitä voisi kokeilla, jotta kaikki hyötyisi kka:n ammattitaidosta. Pyysin heitä kertomaan omista kokemuksistaan yhteistyöstä koulunkäyntiavustajan kanssa: millaisissa tilanteissa sitä on ollut, kuinka se on toiminut ja kuinka sitä voisi kehittää.

Hankkeen yhtenä tavoitteena oli informoida työyhteisöä koulunkäyntiavustajan työstä ja lisätä näin vuorovaikutusta ja keskustelua työyhteisön jäsenien ja koulunkäyntiavustajien välille. Koin, että kyselyllä ja siihen pohjautuvalla keskustelulla oli hyvin informoiva vaikutus työyhteisössämme.

LÄHTEET

Huhtanen K. 2007. Kun huoli herää. Varhainen puuttuminen koulussa. PS-kustannus. Opetus 2000. WS Bookwell Oy. Juva.

Jokinen K. & Ahtikari K. 2004. AD/HD- opas koulunkäyntiavustajille. PS-kustannus. Opetus 2000. WS Bookwell Oy. Juva.

Leikas, R. & Rantio, P. 2003. Taiteilua opettajan ja oppilaan välissä – olla huomaamaton, mutta tehokas. Koulunkäyntiavustajan työn arkikäytänteet koulussa. Pro Gradu. Jyväskylän yliopisto.

Savon ammatti- ja aikuisopiston erityisopetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. 2007.

www.autismiliitto.fi

LIITTEET

Liite 1: Kyselylomake

Koulunkäyntiavustajan (kka) työnkuvia	Opettajan omia kokemuksia ja kommentteja
Opettajan avustaja: Opettajan avustajana toimiessaan kka tekee opettajan hänelle antamia erilaisia valmistelu- ja tarkistamistehtäviä.	
Oppilaan avustaja: Opiskelijan avustajana kka tukee oppilaan itsenäisyyttä ja omatoimisuutta koulutyössä.	
Oppimistilanteen ohjaaja: Kka toimii erilaisten oppimistilanteiden ohjaajana ohjaten opettajan ohjeiden mukaan samassa luokassa tai pienemmissä ryhmissä toisessa tilassa.	
Kasvun tukija: Oppilaitoksilla on myös kasvatustehtävä, joka on koulun kaikkien aikuisten velvollisuus. Kka:n tehtävänä on osallistua opiskelijoiden kasvun tukemiseen ja kasvattajana toimimiseen.	
Erityisopetuksen tiimin jäsen: Kka voi toimia yhdessä opettajien ja muiden oppilashuollon henkilöstön kanssa.	
”Joka paikan höylä:” Joka paikan höylä kuvaa kka:lle kuuluvia arkisia tehtäviä. Näin hänelle voi kuulua kaikkea mahdollista.	
Muuta?? Kka:a käytetään toisinaan opettajan sijaisina, sillä pätevistä opettajista on pulaa. Tällöin sijaisratkaisu on myös tarkoituksenmukainen, sillä tutun henkilön toimiminen sijaisena on usein opiskelijan edun mukaista.	